

MOŽNOSTI ZVÝŠENÍ KVALITY VÝUKY FINANČÍ NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Adriana Knápková, Eliška Pastuszková

Abstrakt:

Príspevek si klade za cieľ podpořit diskuzi o možnostech zvýšení kvality výuky financí na vysokých školách. V rámci výuky těchto předmětů lze rozlišit předměty týkající se problematiky finančních vztahů v soukromém sektoru a ve veřejném sektoru. Obě tyto větve je nutno přizpůsobovat aktuálně se měnícím podmínkám a také požadavkům studentů. Řešením je proto využívání různých kreativních způsobů výuky, mezi něž patří v první řadě multimediální přístup k výuce, zahrnující využití vyspělých informačních technologií a e-learningu. V textu jsou dále diskutovány i další způsoby kreativního přístupu k výuce, jako je například vypracovávání případových studií, aplikace manažerských her nebo využití znalostí odborníků z praxe.

Klíčová slova: podnikové finance, veřejné finance, multimediální přístup k výuce, e-learning, speciální software, případové studie

1. Úvod

Snad každá vysoká škola ekonomického směru nabízí ve svých studijních programech předměty zaměřené na problematiku financování. V České republice existuje 25 veřejných a 39 soukromých vysokých škol, z nichž řada nabízí výuku financí v různých úhlech pohledu. Problematika kvalitní výuky předmětů týkajících se financování proto získává stále významnější pozici.

Príspevek si klade za cieľ otvoriť a podpořit diskuzi nad možnými přístupy k výuce těchto předmětů na vysokých školách. V textu jsou nastíněny varianty, které vycházejí z osobní zkušenosti autorek s výukou financí na Fakultě managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a které je proto možné zobecnit za účelem diskuse o kvalitní výuce financí na vysokých školách. Významná část příspěvku je pak věnována možnostem využití e-learningu, který propojuje tradiční přístup k zajištění výuky s využitím multimediálních prostředků.

Výuku financí lze v zásadě rozdělit na dva hlavní směry vycházející z rozčlenění národního hospodářství na dva základní sektory - soukromý a veřejný. Proto také v rámci výuky finančních předmětů existují předměty týkající se problematiky finančních vztahů v soukromém sektoru (obecně lze shrnout pod pojem „podnikové finance“) a předměty zabývající se tematikou financování

a hospodaření veřejného sektoru (lze shrnout pod pojem „veřejné finance“).

Obě tyto větve mají více společného než rozdílného. Výuka musí pružně reagovat na změny vyplývající z globalizačních tendencí současného světa a přinášet nové pohledy na témata týkající se postupného sjednocování národních trhů.

Podle průzkumů prováděných mezi studenty v rámci hodnocení výuky na vysokých školách však vyplývá, že ne vždy tomu tak je. Řada z nich považuje výuku těchto předmětů za příliš teoretickou, která nemusí odpovídat nárokům praxe. V řadě případů převažuje standardní přístup k výkladu, který studenty seznamuje pouze s teoretickými přístupy, ale opomíjí jejich praktické aplikace. Výuka se proto stává nezáživnou a většinou v těchto případech dokáže vzbudit zájem studenta o probíranou látku pouze ve zkuškovém období.

Řešením je proto využití především multimediálního přístupu k výuce, který nabízí řadu možností, o nichž se zmiňují následující odstavce. Všechny uvedené formy výuky byly oběma autorkami vyzkoušeny a shledány jako prvky významně obohacující a zkvalitňující výuku problematiky financování.

2. Multimediální přístup k výuce

Minimální námahu s významným efektem přináší využití především **powerpointových prezentací**. Dnešní vyspělé informační technologie

dovolují vytvořit přednášky v přehledné a strukturované formě, kterých je možné využít při výuce. Jako vhodný nástroj se jeví využití programu Power Point firmy Microsoft. Jeho předností je především snadná a rychlá úprava a aktualizace prezentací. Při vhodném členění a organizaci dat je i práce s prezentací v průběhu přednášky či semináře snadná a dovoluje velmi operativně vyhledávat relevantní pasáže přednášené látky podle aktuální potřeby. Samozřejmostí je rovněž propojení s jinými vytvořenými dokumenty, např. ve Wordu či Excelu.

Jako velmi významné z pohledu zaměření předmětů týkajících se problematiky financování je pak **vytvoření vazeb na internetové databáze a odkazy**, které nabízejí studentům oživení a především pak rozšíření studijního materiálu. Další výhodou je velmi snadná metoda inovace, což přináší zvýšenou flexibilitu vytvořených dokumentů. Důležitá je rovněž zvýšená dostupnost takto vytvořených studijních materiálů, které lze šířit formou Internetu, Intranetu tak, aby byly k dispozici co nejširšímu okruhu zájemců z řad studentů a pedagogů, případně veřejnosti.

Především pro výuku předmětů zabývajících se podnikovými financemi je možné využít speciální software. Fakulta managementu a ekonomiky UTB ve Zlíně využívá systém **Stratex**, který slouží jako nástroj podpory strategického finančního plánování. Jeho hlavní předností je možnost pružně a pohodově promítat změny vstupních údajů do finančního plánu, analyzovat a hodnotit varianty podnikatelského plánu a dospět k optimální variantě. Dalším programem, který je možné využít, je **Evalent**, který poskytuje studentům podporu při výuce problematiky oceňování podniku a to pomocí výnosových metod. Oba uvedené programy se ve výuce osvědčily a studenti, kteří tradičně vystupují jako příznivci informačních technologií, si je velice brzy osvojili a úspěšně je využívají. Je třeba zdůraznit, že tento krok byl kladně přijat i praxí, jejíž zástupci se o výsledcích vyjadřují velice pozitivně. Důkazem mohou být diplomové práce, které jsou velice často zpracovávány za pomoci uvedených softwarových nástrojů. Je vhodné zmínit, že také pro pedagogy je obsluha programu poměrně jednoduchá, přesto nedoporučujeme použití softwaru hned v úvodních hodinách výuky financí. Studenti si nejdříve musí problematiku sami vyzkoušet bez použití počítače, až poté je vhodné využívat pomocníky v podobě softwaru.

Patrně nejvýznamnějším způsobem multimedia- lizace výuky financí na vysokých školách je možnost využití **e-learningu**. E-Learning je moderní způsob výuky s podporou počítačových technologií. Jinými slovy můžeme říci, že je to efektivní forma distančního vzdělávání, se kterou je spojená řada předností. Pro studenty je to především úspora času a nákladů na cestování a ubytování, kurz je dostupný kdykoliv a kdekoliv prostřednictvím internetu, což umožňuje pružnější a efektivnější komunikaci, studenti mohou také navzájem spolupracovat. Velkou výhodou pro pedagoga je možnost rychle aktualizovat studijní články, nepřetržitá a podnětná diskuse ze strany studentů.

Fakulta managementu a ekonomiky UTB ve Zlíně pro tyto účely využívá e-learningový systém EDEN. Jedná se o interaktivní systém s multimediaálními prvky. Systém EDEN je tvořen několika moduly (databázemi), které jsou mezi sebou vzájemně propojeny.

Mezi zmíněné databáze patří následujících šest:

- studijní materiál (kniha);
- kurz;
- úkoly;
- otázky;
- testy;
- učebna.

Nejvýznamnější databázi je **studijní materiál**, prostřednictvím které se vytváří osnova, jednotlivé studijní články a případné odkazy na www stránky. Ukázka části studijního materiálu je zobrazena na obrázku 1. Databáze **kurz** nahrazuje tzv. „třídní knihu“ a podává přehled o účastnících kurzu, které lze členit podle různých hledisek. Dále umožňuje vytvářet studijní skupiny a hodnocení studentů. Databáze **úkoly** umožňuje vytvářet velice snadno vzory úkolů, jejich zadání pro všechny nebo vybrané studenty a následně hodnocení. Důležité je, aby studenti vždy získali zpětnou vazbu, tzn. věděli, zda úkol vyřešili správně. V případě, že ne, je nezbytností jim správné řešení s vysvětlením chyb neprodleně zaslat. V databázi **otázky** se vytvářejí dotazy, ze kterých se pak generují **testy** a autotesty. Systém EDEN nabízí celou řadu různých druhů otázek a prostřednictvím této databáze je možné zadávat také anketní otázky. Ty je vhodné použít například na konci kurzu ke zjištění, zda byl pro studenty přínosem. Databáze **učebna** se snaží nahradit reálnou učebnu a skládá se ze 2 základních částí.

Obr.1: Ukázka studijního materiálu

Kurz - Finance - Microsoft Internet Explorer

Adresa: <http://education.utb.cz/kurzy/fce1/002/kurz.nsf?OpenDatabase>

EDEN | Kurz | Učebna | Zprávy od faktora | Úkol | Testy | Omláčení | Nápořádá | Mail lektor

Adriana Kňápková | Kurz "Finance" | Plán studia | Kapitola | Články | Plán studia

Uveďme si příklady.

1. Příklad - výpočet budoucí hodnoty použitím ÚROČITĚLE

Zadání:
Podnik vložil do banky 500.000 Kč na dobu 2 let při úrokové sazbě 5 % p. a. (po zdanění). Jakou výši peněz obdrží podnik v den splatnosti vkladu po 2 letech, pokud je úrok připisován vždy na konci roku? Jakou výši peněz by obdržel, pokud by byl vklad úročen např. čtvrtletě?

Metodický postup:
Budoucí hodnota jednorázového vkladu při složeném úrokování znamená, že úrok se počítá nejen z vkladu, ale i ze všech úroků připsaných k vkladu za jednotlivá ukončená období. Protože známe současnou hodnotu a chceme vypočítat budoucí hodnotu, použijeme k výpočtu úročiště (viz výše Tab. 2-1).

$BH = SH \cdot (1 + i)^n$
 BH = budoucí hodnota vkladu,
 SH = velikost současného vkladu,
 i = úroková míra,
 n = počet období (let, měsíců, ...), ve kterých se vklad úročí

► **Řešení:**

Zdroj: <http://education.utb.cz/kurzy/fce1/002/kurz.nsf>

Tab.1: Odkazy týkající se podnikových a veřejných financí

www.cnb.cz	informace nejen o úrokových sazbách;
www.finance.cz	aktuální informace ze světa financí;
www.mfcr.cz	makroekonomické predikce týkající se např. úrokových sazeb;
www.damodaran.com	stránky vytvořené americkým profesorem týkající se financí, obsahují i aktuální informace o podnicích z celého světa;
europa.eu.int	stránky Evropské unie, které obsahují i informace o financování této instituce.

Zdroj: vlastní

Jedná se „diskusi“, která slouží k vedení diskuse mezi studenty a lektorem a „zprávy“, které slouží pro sdělení od lektora.

Aby efekt e-learningu byl co největší, je rovněž důležitá spoluúčast lektora. Zde jsou některá naše praktická doporučení:

- povzbuzovat a podporovat studenty po celou dobu trvání kurzu;
- co nejdříve a co nejvhodněji reagovat na příspěvky studentů do diskusí, na jejich zadané „domácí práce“ a výsledky v testech, což předpokládá každý den nahlízet na diskuse, úkoly;
- pravidelně informovat studenty, kam už ve studiu pokročili a co je ještě čeká;
- mít zájem o to, aby studenti byli úspěšní a kurz dokončili;
- nenapomínat studující, pouze je motivovat, aby své nedostatky odstranili;
- vytvořit prostředí, které bude využívat zkušenost z praxe (ve studijních materiálech jsou interaktivní odkazy na aktuální informace, které se bezprostředně týkají probírané problematiky financí. Mohou obsahovat mimo jiné odkazy na video- či audionahrávky nebo speciální grafiku).

Co se týče podnikových a veřejných financí považujeme za nejdůležitější odkazy uvedené v Tab.1.

3. Další způsoby kreativního přístupu k výuce

V rámci výuky podnikových financí lze úspěšně aplikovat různé formy **manažerských her**. Jde o aktivity, které vytvářejí most mezi podnikově-hospodářskou teorií a podnikovou praxí. U studentů jsou manažerské hry velice oblíbené, protože naplňují heslo „Learning business by doing business“ (učit se obchodu děláním obchodu). Vzhledem k vysoké časové náročnosti manažerských her je neaplikujeme přímo do výuky, ale pro studenty UTB FaME Zlín jsou každoročně připravovány v rámci „Nadace Tomáše Bati“. Jejich cílem je především získávání praktických zkušeností a dovedností ve vztahu k řízení firmy, výrobě, marketingu, personálnímu řízení, financí a ekonomice.

Praktickým příspěvkem do výuky financí, jak podnikových, tak veřejných, jsou **případové studie**, na nichž si mohou studenti ověřit své teoretické znalosti. Zpracování zápočtové práce

v podobě finanční analýzy ukazatelů vybraného podniku (v případě podnikových financí) je motivuje k bližšímu seznámení s podnikovou praxí. Cílem této práce je zhodnotit dosavadní hospodaření podniku pomocí metod a postupů finanční analýzy a doporučit podniku opatření pro zlepšení situace v jeho hospodaření. Studenti jsou nuceni si opatřit data potřebná k vlastní analýze přímo v podniku a komunikují s osobami zodpovědnými za finanční řízení podniku. Důraz je kladen na to, aby finanční analýza nekončila pouhým výpočtem ukazatelů, ale jejich interpretací a stanovením postupu, jak situaci podniku zlepšit. To je pro studenty sice obtížný úkol, ale v konečném důsledku vede nejen k hlubšímu porozumění problematice, ale rovněž přináší efekt také vedení podniku ve formě podnětných připomínek.

Podobný přístup je možné využít rovněž při výuce veřejných financí. V tomto případě studenti analyzují finanční ukazatele hospodaření obcí a krajů, případně dalších institucí veřejné správy. Své poznatky pak konfrontují s teoretickými znalostmi a utváří si vlastní názor na hospodaření dané instituce. Získávají tak bližší představu o fungování zkoumané organizace veřejné správy či veřejného sektoru v reálném světě.

Osvědčeným - a z pohledu pedagoga i poměrně jednoduchým - způsobem, jak zpestit výuku financí, je využití znalostí **odborníků z praxe**. Studenti mají možnost konfrontovat své znalosti, ale i problémy, se kterými se setkali při vypracování svých případových studií, s odborníkem, který se vyučováním tématem zabývá v praxi. Poznatky jsou často cenné nejen pro studenty, ale i pro samotné pedagogy. Zkušenosti autorek ukazují, že díky odborným přednáškám vzrůstá zájem studentů o probíranou problematiku, ale na druhou stranu se významným způsobem rozvíjí spolupráce pedagoga a praxe, která se často odráží také ve výukových aktivitách.

Na závěr předkládaného výčtu možností, jak dalšími způsoby zkvalitnit výuku problematiky financí na vysokých školách, není možné opomenout formu **diskusí**. Studentům v současné době nestačí pouze látku odpřednášet, aktivně vyžadují odpovědi na své otázky, které je během přednášky či semináře napadají. Diskuse by proto měla patřit mezi základní formy komunikace vyučujícího se studenty. Ve výuce se osvědčila především pravidelná diskuse o aktuálních tématech z oblasti financování, kterou vedou studenti navzájem mezi

sebou, ale částečně i s vyučujícím. Jeho úloha pak spočívá především v koordinaci diskuse, případně v zodpovídání otázek, na něž studenti sami nedokážou nalézt odpověď.

4. Závěr

Článek ukázal vybrané možnosti zvýšení kvality výuky financí na vysokých školách. Je možné využít řadu efektivních nástrojů: již osvědčené prezentace v Power Pointu, nejrůznější softwarové pomůcky či v dnešní době stále více populární e-learning. Domníváme se, že právě e-learning je efektivním nástrojem pro zlepšování úrovně výuky a lze jej doporučit nejen pro výuku předmětů týkajících se financí. Příspěvek prezentuje i další možné způsoby kreativního přístupu k výuce, např. manažerské hry, případové studie, spolupráce s odborníky z praxe či diskuse. Vzhledem k překotnému rozvoji informačních technologií v současném světě je zřejmé, že především forma e-learningu se stane jednou z dominantních forem výuky. Těžiště kvality výuky však stále zůstává v přístupu pedagoga ke studentům.

Tento příspěvek byl vypracovaný v rámci projektu FRVŠ-3602.

Literatura:

- [1] <http://education.utb.cz> - Virtuální univerzita - internetové stránky virtuálního studijního prostředí Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulty managementu a ekonomiky
[2] <http://www.rentel.cz> - internetové stránky společnosti Rentel, zajišťující služby pro distanční vzdělávání

Ing. Adriana Knápková, PhD.

Ing. Eliška Pastuszková

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav financí a účetnictví
knapkova@fame.utb.cz
pastuszkova@fame.utb.cz

Doručeno redakci: 4. 1. 2006

Recenzováno: 29. 6. 2006

Schváleno k publikování: 3. 7. 2006

SUMMARY

POSSIBILITIES OF INCREASE IN QUALITY OF TEACHING FINANCE AT UNIVERSITIES

Adriana Knápková, Eliška Pastuszková

All universities of economic science offer in their curriculum subjects focused on questions of financing. The aim of this paper is to open discussion about possible approaches to the teaching of these subjects at universities.

Within the frame of teaching these subjects is to differentiate between subjects focused on financial relations in private sector (generally „corporate finance“) and financial relations in public sector (generally „public finance“). Both of these specialization are necessary to bring into line with currently changing conditions and requirements of students, too.

Solution of this problem can be found in using various creative approaches to the educational process. Among them belongs especially multimedia way of teaching, which includes using of advanced information technologies and e-learning. Minimum effort but important effect brings using of Power Point Presentations. Their advantages consist in easy and quick preparation and updating of presentation. Through focus of these subjects on the questions of financing, the most important are ties to Internet databases.

Especially for teaching of corporate finance is possibly to use some special software. Faculty of management and economics TBU in Zlín uses systems STRATEX, which is focused on strategic financial planning, and EVALENT, focused on evaluation of company. Probably the most important way of multimedialisation of teaching financial subjects at universities is using of E-learning, which is an effective method of distance education.

Another way how to improve quality of teaching financial subject consists in using of other creative methods. Within the frame of corporate and public finance is possibly to apply various forms of case studies, discussions, managerial games (especially for corporate finance). Well-proven method for diversification of education is also using of knowledge and skills of specialists with work experiences.

Key words: *corporate finance, public finance, multimedia approach, e-learning, special software, case studies*